

Pelastustoimi ja varautuminen

Itä-Suomen aluehallintoviraston valvontakäynti Pohjois-Karjalan pelastuslaitokselle

Aika; 18.9.2023 klo 9–15
Paikka: Noljakan pelastusasema, Noljakantie 4, Joensuu
Läsnä: Hyvinvointialuejohtaja Kirsi Leivonen
Pelastusjohtaja Markus Viitaniemi
Pelastuspäällikkö Esko Hätinen
Pelastuspäällikkö Tero Kuittinen
Vs. pelastuspäällikkö Ville-Petteri Pulkkinen
Valmiuspäällikkö Pasi Markkanen
Vs. riskienhallintapäällikkö Janne Halonen
Pelastusylitarkastaja Kai Horelli, puheenjohtaja
Pelastusylitarkastaja Johannes Ketola
Pelastusylitarkastaja Valtteri Korhonen
Pelastustarkastaja Mari Kiminki, sihteeri

1. Tilaisuuden avaaminen

Puheenjohtaja Kai Horelli avasi tilaisuuden ja läsnäolijat esittäytyivät.

Kai Horelli kertoi lyhyesti aluehallintoviraston kuulumiset. Hallitusohjelman linjausten mukainen valtion aluehallinnon uudistamisen lainsäädäntöhanke on käynnistymässä. Aluehallintovirastojen osalta tämä tarkoittaisi sitä, että perustettaisiin yksi valtakunnallinen aluehallintovirasto, johon yhdistyisi myös Valvira sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen tehtäviä. Tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaisia lupa- ja valvontakäytäntöjä sekä sujuvoittaa lupaprosesseja.

Kirsi Leivonen kertoi hyvinvointialueen kuulumisia. Rahoitusmalli hakee vielä uomiaan, tarveperusteinen rahoitusmalli hyvä Pohjois-Karjalan osalta. Alku on mennyt strategioiden luomiseen. Palveluverkko keskusteluttanut paljon, mutta enää ei voida ylläpitää 80-luvun palveluverkkoa. Henkilöstön riittävyys jopa suurempi huoli kuin rahoituksen riittävyys.

Markus Viitaniemi kertoi pelastuslaitoksen kuulumiset. Pohjois-Karjalassa hyvinvointialueuudistus pitkällä koska Siun sote on toiminut jo vuodesta 2017 alkaen. Pelastusasemalla toimii hyvinvointialueen yhteinen tilannekeskus. Yöaikainen kotihoidon tuki aloitettu ja todettu sen olevan kustannustehokkaampaa yhteistyönä kuin kotihoidon omana toimintana.

Säästötarpeet ovat suuria ja resurssipula vaikuttaa esim. valvonnan resursseihin. Hyvinvointialueen sisällä yhteistyö on hyvää, esim. yhteisiä pelastusasemahankkeita, joissa voisi olla tiloja myös sote-vastaanoitoille. Pekkalan pelastusasema aloittanut toimintansa ja tämä on auttanut etenkin itäisen puolen toimintavalmiudessa.

2. Palvelujen toteutuminen suhteessa päätettyyn palvelutasoon

a) pelastustoiminnan toteutuminen pelastuslaitoksen alueella

Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen alueella on neljä ongelmamaruutua. Vuonna 2022 ensimmäisen yksikön toteutuneiden toimintavalmiusaikojen mediaaniajoissa kehitystä parempaan suuntaan. Tähän ovat vaikuttaneet moniammatilliset ryhmät ja alueellinen ryhmänjohtajamalli.

Pelastustoiminnan ja pelastusjoukkueen toimintavalmiusajoissa myös muutosta parempaan.

Lähipelastusasemien toimintavarmuus on ollut seurannassa ja erityisesti on seurattu tiettyjä pelastusasemia, joiden toimintavarmuudessa ollut puutteita pidempään. Asiaan on vaikuttanut mm. sivutoimisen henkilöstön määrän väheneminen. Palveluiden tasapuolisen saatavuuden osalta tämä on ongelma, johon pyritään puuttumaan. Päivystäviä pelastusasemia pyritään varmistamaan, jotta saataisiin kahden henkilön välitön toimintavalmius.

b) valvonnan toteutuminen valvontasuunnitelman mukaisesti

Janne Halonen kävi läpi valvonnan toteutumista. A1-A6-kohteissa tavoitellusta 450 kohteesta toteutunut 347. Suurin syy tavoitteesta jäämiseen ollut noin 2 htv vaje valvonnan työntekijöissä. Itsearviointinissa tavoite 1500, josta toteutunut 1445. Maaseudun autioituminen vaikuttanut määriin, lähetettyjä kirjeitä palautunut paljon ja tähän on reagoitu lähettämällä enemmän itsearviointikirjeitä kuin aiemmin.

Ikäihmisten kotona asumisen turvallisuuteen pyritty vaikuttamaan entistä enemmän tekemällä kiireettömällä ensihoitotehtävillä koteihin turvallisuuskatselmuksia ja näiden määrää pyritään kasvattamaan vuosittain. Viime vuonna tavoite 340 kpl toteutui.

Asuinkohteiden palotarkastuksia vain 9 kpl. Palotarkastuksia tehtiin vain niihin kohteisiin, jotka katsottiin itsearviointien perusteella tarpeellisiksi. Alhaiseen määrään vaikutti osittain vielä koronatilanne ja henkilöstöpula. Tarkastuksia suunnitellaan tasaisesti koko vuodelle, mutta etenkin osalla asemista ne painottuvat paljon loppuvuoteen.

Keskusteltiin siitä, miten jatkossa aiotaan puuttua itsearviointinissa havaittuihin puutteisiin. Itsearviointien perusteella on kontaktoitu

puhelimitse paljon kohteita, joissa puutteita tai jotka eivät ole vastanneet. Selvitetty mitä aiotaan tehdä puutteiden korjaamiseksi.

Erillisenä lukemana valvonnassa "muut tarkastukset" eli turvallisuuskatselmukset, joita suoritetaan kiireettömällä ensihoidon ja pelastustoimen tehtävillä. Tähän on kehitetty sähköinen lomake, jonka voi täyttää paikan päällä.

Viime talvena on järjestetty kaksi koulutusta valvontapöytäkirjojen täyttämistä, mutta edelleen pöytäkirjojen laatimisessa on parannettavaa yksittäisten asemavastaavien osalta. Todettiin, että mikäli esim. annetaan korjausmääräyksiä, on niiden oltava säädösten mukaisesti annettuja, jotta toiminta on uskottavaa eikä asia kaadu hallintomenettelyssä. Pelastuslaitokselta todettiin, että uuden menettelyn myötä korjausmääräysten määrä on laskenut, ts. pöytäkirjoihin kirjattu aiempaa enemmän "sovittu korjattavaksi" eikä kirjattu varsinaista korjausmääräystä.

c) turvallisuusviestinnän toteutuminen

Tero Kuittinen kertoi, että aiemmin käytössä on ollut valtakunnallinen 20 % tavoite. Vuoden 2023 osalta otettu käyttöön neliportainen malli, jossa painotuksia (esim. tilityökurssin painotus 4, pelastuskaluston esittelyn painotus 1). Uudella mallilla pyritään saamaan paremmin selville viestinnän vaikuttavuutta. Tavoite ensivuodelle on 30 000 pistettä, joka prosenttiosuutena asukasluvusta laskettuna vastaa noin 18 % tavoitettavuutta.

Koulutuksia on järjestetty eniten oman hyvinvointialueen henkilöstölle, esimerkkinä hoitolaitoksille järjestetyt poistumisharjoitukset. Someviestinnässä on kehitytty, mutta sen mitattavuus on hankalaa.

d) pelastuslaitoksen varautumisen tilannekatsaus; suunnitelmat ja väestönsuojeluvälmiudet (ml. sopimushenkilöstö)

Pasi Markkanen kertoi, että suunnitelmien päivittämisen yhteydessä tullaan siirtymään SM:n asetuksen mukaiseen suunnitelmakokonaisuuteen. Valmiussuunnitelmaa päivitetään parhaillaan ja tavoite on saada se hyväksytyä vuoden loppuun mennessä. Poikkeusolojen organisaatio on päivitetty ja henkilöstö- ja kalustovaraukset tehty koko henkilöstön osalta, pääsääntönä se, että tehtävä ei muutu normaalioloista poikkeusoloihin siirryttäessä (pois lukien erityishenkilöstö).

Evakuointisuunnitelma perustuu poikkeusolojen riskiarvioon ja sen päivitys on samassa aikataulussa kuin valmiussuunnitelman. Yhteistyö on laaja-alaista (PV, kunnat, sote, pelastuslaitos) ja suunnitelmia testataan ja harjoitetaan 27.9.2023.

Toimivaltuuksien toimintaohjeessa on kuvattu esim. miten henkilöstö otetaan käyttöön ja miten kiinteistöjä käytetään väestönsuojelutilanteissa. Vuoden 2024 suunnitelmissa on rauniopelastamiseen keskittyvää koulutusta henkilöstölle.

Yhteistyö sote-puolen kanssa on ollut kiinteää myös varautumisen osalta ja myös Puolustusvoimilta on saatu hyvin materiaaleja käyttöön.

3. Pelastustoimen omavalvontaohjelman toteutuminen

Ville-Petteri Pulkkinen kertoi omavalvontaohjelmasta, jonka kattoasiakirjana on hyvinvointialueen omavalvontaohjelma. Pelastuslaitoksen keskeiset asiat on viety hyvinvointialueen omavalvontaohjelmaan, palvelutasopäätöksen toteutuminen arvioidaan vuosittain. Omavalvontasuunnitelmassa on neljä osuutta ja lisäksi kaikissa toimintayksiköissä yksikkökohtainen omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelman sisällä on toimintavalmiuden laatuvaatimusten ja puutteiden seuranta viikkokohtaisesti, SHQS-laatuohjelman mukainen arviointi, työturvallisuuden vaarojen arviointi sekä johdon valvontakierrokset pelastusasemilla. Omavalvonnan valtakunnallinen osuus on koettu vaikeasti ymmärrettäväksi, joten on haluttu konkreettisempaa tietoa siitä, miten oma toiminta toteutuu. Omavalvontasuunnitelma-asiakirja on valmisteilla ja julkaistaan vuoden lopussa.

Valtteri Korhonen kävi läpi omavalvonnan taustoja. Taustalla tarve terävöittää pelastuslaitosten omavalvontaa ja toisaalta toiminnan läpinäkyvyys ja julkisuus. Huomiot ja toimenpiteet tulee julkaista julkisessa verkossa - ei kaikkia tietoja, mutta niitä, jotka voivat kansalaisia kiinnostaa. Vuoden loppuun mennessä pitäisi tulla sisäministeriön asetus omavalvonnasta, jossa saadaan ehkä tarkemmat määrittelyt sille, miten ja millä aikataululla omavalvonnan tietoja tulee julkaista.

4. Avin asiantuntija-arvion huomiot

Johannes Ketola kertoi, että palvelutason ja rahoituksen tason riittävyyden arvioimiseksi arvioidaan palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia. Asiantuntija-arviot on toimitettu sisäministeriöön ja julkinen versio ilmestyy lähiaikoina. Arviointikehikko on valtakunnallinen ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto tekee arvioiden pohjalta valtakunnallisen arvion.

Arviot pohjautuvat pelastuslaitosten antamiin tietoihin. Pohjois-Karjalan asiantuntija-arviosta nostettiin esille seuraavaa:

Turvallisuusviestinnän määrällinen saatavuus on ollut riittävällä tasolla. Valvontatoiminta ei ole toteutunut määrällisesti tavoitteiden mukaisesti vaan suunnitellusta valvonnasta on toteutunut 78 %. Kiireellisen avun saamisen palvelutaso on pääosin riittävällä tasolla, huomattavia puutteita tosin neljässä riskiruoudessa. Riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa ei saavuteta kaikilta osin. Varautuminen ja suunnittelu ovat pääosin riittävällä tasolla vaikkakin osa varautumis- ja suunnittelutyöstä on loppuunsaattamatta. Investointisuunnitelmassa esitetyt investoinnit ovat hyvin perusteltuja. Tästä pelastuslaitoksen puolelta todettiin, että aluehallintovirastolle tulleet versiot ovat nyt jo vanhentuneita ja lainanottovaltuuden saamisen jälkeen investointisuunnitelma on tehty uusiksi.

5. Palvelutasopäätöksen valmistelun tilanne

Valtteri Korhonen kertoi, että aluehallintovirasto ja Pohjois-Karjalan pelastuslaitos ovat pitäneet palaverin palvelutasopäätöksen valmistelusta 17.8. Aluehallintovirasto toteuttaa arvioinnin sisäministeriön asetuksen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä mukaan ja arviointi tehdään valtakunnallisesti yhdenmukaisin kriteerein. Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen osalta arviointitaulukko ja erillinen sanallinen arvio toimitetaan 29.9. mennessä.

Todettiin, että jos palvelutasopäätökseen ei ole kirjattu jotakin niin lähtökohtaisesti se tarkoittaa, että kyseistä palvelua ei tuoteta. Palvelutasopäätöksessä olisi hyvä tuoda esille myös suunnittelemiseen käytettävät resurssit. Pohjois-Karjalan palvelutasopäätöksessä ei ole vastattu kaikkiin niihin riskeihin, jotka on tunnistettu riskianalyyssissä. Esimerkiksi hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevissa suunnitelmissa ei ole kuvattu voimavarojen tarvetta. Yleiskuva on kuitenkin se, että merkittävimmät asiat on palvelutasopäätökseen kirjattu.

Keskusteltiin siitä mihin suuntaan palvelutasopäätös on menossa ja missä määrin julkiseen asiakirjaan kannattaa kuvata tietoja suorituskyvystä. Todettiin, että kansallisesti olisi hyvä päättää mitä tietoja palvelutasopäätökseen tulee, mikä on julkista ja mikä salataan. Valvonnan näkökulmasta Pohjois-Karjalan tiedot ovat täysin riittävät arviointiin.

Markus Viitaniemi kertoi pelastustoiminnan kehittämissuunnitelman pääsisällöstä. Tavoitetila on päivystävien pelastusasemien vahvistaminen,

henkilöstörakenteen uudistaminen pelastusambulanssissa, pelastajaresurssin lisääminen ja keskittäminen tietyillä asemilla välittömään 2 hlön lähtövalmiuteen. Muilla pelastusasemilla perusvalmiuden ylläpito hälyttämällä pää- ja sivutoimista henkilöstöä.

6. Sopimushenkilöstön tilanne ja ratkaisut tulevaisuuden haasteisiin

Tero Kuittinen kertoi, että sivutoimista työsuhteessa olevaa pelastushenkilökuntaa on pelastuslaitoksen palveluksessa 451 ja sopimus- ja tehdaspalokuntien palveluksessa yhteensä 52 henkilöä. Sivutoimisen henkilöstön määrä on lisääntynyt tavoitteen mukaisesti edelliseen toimintavuoteen verrattuna. Tavoitteena on kouluttaa vuosittain 15–30 hlöä, jotta henkilöstön määrä saadaan pysymään entisellä tasolla. Palokuntakoulutuksia on järjestetty seitsemän.

Uusien henkilöiden rekrytointia on uudistettu ja heille pidetään perehdytysviikko, jonka jälkeen rekrytapaaminen ja tutortoimintaa. Rekrytoinnin jälkeen tavoitteena on, että henkilöt suorittaisivat pelastustoiminnan peruskurssin ja sen jälkeen savusukelluskurssin. Sivutoimisille hahmotellaan selkeämmät urapolut ja perehdytysuunnitelma, johon vaikuttavat sekä pelastuslaitoksen tarve että henkilön henkilökohtaiset ominaisuudet. Yleisesti pyritään siihen, että toimintaan liittymisen kynnyks on matalampi. Sivutoimiselle henkilöstölle on myös mietitty erilaisia vastuualueita pelastusasemilla, esimerkkinä ensihoidon parien huoltaminen.

Sivutoimisen henkilöstön osalta haasteena vähenevä hälytystoiminta. Viikkoharjoituksia toteutetaan säännönmukaisesti ja sivutoimiselle henkilöstölle järjestetään myös teams-koulutuksia, jotka kirjattu sisäiseen koulutussuunnitelmaan.

7. Muita keskusteltavia asioita

a. UPS-asiat

Kai Horelli esitteli ulkoisten pelastussuunnitelmien tilannetta Pohjois-Karjalan osalta. Suunnitelmat ja niiden päivitykset on toimitettu, lukuun ottamatta Stora Enso Uimaharjun suunnitelman täydennettyä versiota, jota ei ole toimitettu määräajassa, sekä Bakelite Oy:n suunnitelman viimeisintä päivitettyä versiota, jota ei ole toimitettu aluehallintovirastolle.

Harjoitukset on pidetty.

Suunnitelmien osalta yleinen puute on ollut se, ettei ole tunnistettu kaikkia yhteistoimintaan osallistuvia toimijoita ja yhteystiedot eivät ole kaikilta osin olleet ajan tasalla.

Todettiin, että esimerkiksi Niiralan ratapihaa on pidettävä mukana suunnitelmissa niin kauan kuin se on VAK-ratapiha vaikka liikennöinti onkin vähentynyt radikaalisti.

b. Ilmoitukset poliisille tahallisista tulipaloista

Pohjois-Karjalassa vuoden 2022 tapahtuneista tulipaloista vain 30 % on ilmoitettu. Suurin osa on tapauksia, joista ei missään tapauksessa tehtäisi tarkempaa palontutkintaa, mutta näistäkään ei ole tehty ilmoituksia. Ilmoitetuista tahallisista 69 %, tuottamuksellisia 53 %, syttymissyitä ei arvioitu 30 %.

Todettiin, että kirjauksia on jäänyt tekemättä. Kahdelle henkilölle on annettu koulutusta ja seuraavaksi panostetaan työnjohdolliseen valvontaan, koska ko. henkilöiden osalta tietoja jää säännönmukaisesti ilmoittamatta ja pronto-kirjauksia tekemättä.

c. Pelastuslaitoksen organisaatorakenne ja pelastusviranomaiseksi määrääminen

Valtteri Korhonen totesi, että hyvinvointialueiden aloittamisen jälkeen on joillakin alueilla edelleen epäselvää mikä on pelastuslaitos hyvinvointialueella. Pelastuslaitoksella tarkoitetaan pelastustoimen tehtäväalaa kuuluvien palveluiden omasta tuotannosta vastaavaa hyvinvointialueen organisaatiota. Pelastusviranomaisen on kuuluttava pelastuslaitokseen.

Pohjois-Karjalassa pelastusviranomaiseksi määrääminen on hallintosäännöllä määritelty pelastusjohtajan päätäntävaltaan ja pelastusviranomaiset on määritelty virkanimikkeittäin pelastusjohtajan viranomaispäätöksellä. Kaikki pelastusviranomaisiksi määrätyt ovat pelastuslaitoksen palveluksessa.

d. Ympäristövahinkojen torjuntavalmiuden tilanne

Aluehallintoviraston raportti on valmistunut. Pelastuslaitosten vastaukset on käyty läpi ja koostettu valtakunnallinen raportti, jossa jokaisesta pelastuslaitoksesta oma kohtansa. Saimaan alueen takia Pohjois-Karjalan tavoitetason tulisi olla B, mutta tavoitteesta on jääty kauas. Toiminta on muuten riittävällä tasolla, mutta puutteet ovat isoihin tehtäviin varautumisessa. Raportin jälkeen pelastuslaitoksella on pohdittu kannattaako jatkossa olla tasolla B, koska Saimaan syväväylää ei käytetä.

Laajoihin ympäristövahinkoihin varautumisessa on todettu, että voimavarat eivät yksin riitä. Todettiin, että tehdyt toimenpiteet vastaavat hyvin tilanteeseen.

Markus Viitaniemi totesi, että satsaukset vesistöjen öljyvahinkojen torjuntaan ovat pieniä, koska taloudellisesti ei ole mahdollista uusia kalustoa. Riskit alueella ovat pienet, koska Saimaan kanavasta ei kulje aluksia.

e. Pronto-asiat

Johannes Ketola kävi läpi rekisterinpitäjän velvollisuudet. Pelastuslaitoksella on vastuu hyvinvointialueen rekisterinpitäjänä, joten kaikkea vastuuta ei voi jättää kirjaajille.

Usein havaittuja puutteita kirjauksissa ovat onnettomuustyyppit, toimintavalmiusajat, tehtävään osallistuneet resurssit, resurssien riittävyys, onnettomuuksien ehkäisyn tiedot, valvonta. Todettiin, että tietojen tulee olla kirjattu prontoon ja ne tulee olla kirjattu oikein. Tietojen kirjaamisen tarkkuus on tärkeää, koska prontosta otettujen tietojen pohjalta tehdään paljon merkittäviäkin ratkaisuja.

Pelastuslaitokselta todettiin, että on perustettu pelastustoiminnan kehittämissyörymiä, joista yksi on tilastoryhmä. Tarkoituksena tarkistaa prontokirjausten laatua ja antaa positiivista palautetta hyvin tehdyistä kirjauksista.

f. Avin valvonta 2023–2024

Pelastustoimen valvontatehtävien osalta syksyllä on tulossa pelastuslaitoksille esiselvityskysely. Aluehallintovirastojen yhteinen teemavalvonta on starttaamassa lähiaikoina, aiheena pelastustoimen varautumisen ja väestönsuojeluun varautumisen valvonta. Vuonna 2024 on tulossa 2-3 valtakunnallista valvontateemaa.

g. Muut asiat

Kai Horelli otti esille pelastustoimen kantelut, joita on vuosittain todella vähän. Tällä hetkellä Pohjois-Karjalan osalta on vireillä yksi kantelu, johon pyritään saamaan ratkaisu lähiviikkoina.

Puheenjohtaja päätti tilaisuuden klo 14.45.

Itä-Suomen aluehallintovirasto
Postiosoite: PL 2, 13035 AVI
Puhelinvaihde: 0295 016 000
kirjaamo.ita@avi.fi | www.avi.fi

Tämä asiakirja ISAVI/6319/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/6319/2023 har godkänts elektroniskt

Horelli Kai 13.10.2023 12:48

Kiminki Mari 13.10.2023 12:18